

Politik Bilim

Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikası var mı? (3)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

Vizyon 2023 Strateji Belgesi ile ortaya konan bilim ve teknoloji stratejisi, dediğim gibi, doğru ya da yanlış bulunabilir ya da yetersiz olabilir. Ama, doğruysa yürürlükte mi; yanlışsa, yetersizse yerine ne konmuş; **Dokuzuncu Kalkınma Plânı Stratejisi (2007-2013)** ne diyor bakalım:

Strateji'de, "rekabet gücünün artırılması; istihdamın artırılması; beşerî gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi; bölgesel gelişmenin sağlanması; kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması" **stratejik amaçlar** olarak belirlenmiş. Bu beş stratejik amaç içinde, anlaşılan, sâdece "**rekabet gücünün artırılması**" için, bilim ve teknolojiden etkin bir araç olarak yararlanılması öngörülmüş. Ancak, herhangi bir araçtan yararlanabilmek için, en azından o aracın elde olması; o araca egemen olunması gerekir. Bilim ve teknolojide yetersiz ve rekabet etmeyi düşündüğümüz ülkelerin epeyce gerisinde olduğumuz mâlûm. Vizyon 2023 Strateji Belgesi bu açığı kapatılabilmek için -kendi mantığı içinde- bir yol öneriyordu. Plân Stratejisi'nde ise, "**Rekabet Gücünün Artırılması**" başlığı altında "**ARGE ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi**" alt başlığıyla bu konuda söylenen şu:

- ARGE faaliyetlerinin yenilik üretecek şekilde ve pazara yönelik olarak tasarlanması sağlanacaktır. Bu kapsamda, ARGE harcamalarının GSMH içindeki payı ve bu payın içinde özel sektörün ağırlığını artırmaya yönelik tedbirler alınacaktır.
- Toplumda bilim ve teknoloji bilinci, nitelikli araştırmacı sayısı artırılacak ve araştırma altyapısı geliştirilecektir.
- ARGE faaliyetlerinin yeniliğe ve ürüne dönüştürülmesinde risk sermayesi vb. araçlardan yararlanılacaktır.
- Üniversitelerin, araştırma enstitülerinin ve diğer kurum ve kuruluşların araştırma altyapısı **öncelikli alanlar** temel alınarak geliştirilecektir.

Bunlar güzel de, hemen belirteyim; burada "öncelikli alanlar" lâfı geçiyor ama, Plân Stratejisi'nde herhangi bir 'öncelikli alan' öngörüsü yok... O zaman, bilim ve teknolojide öncelikleriniz ve bu önceliklere özgü ulusal programlarınız olmadan, yâni ehemmi (çok önemliyi) mühimden (önemliden) ayırıp '**ehem**' üzerinde odaklanmadan, bilim ve teknoloji açığı büyük, finansman kaynakları ise sınırlı olan bir ülkede, burada söylenenleri yapmaya çalışsanız ne olur! Diyelim, ARGE harcamalarını ve araştırmacı sayılarını artırmak için kamu kaynaklarından sınırlı da olsa para ayırabildiniz; ama, hiçbir ulusal önceliğiniz yoksa; önce neyi teşvik edeceğinizi bilmiyorsanız, hiçbir sanayi dalında, size dünya çapında rekabet üstünlüğü kazandıracak büyüklükte bir ARGE kapasitesi yaratamazsınız...

Plân Stratejisi'nde, rekabet gücünün artırılması için, bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılması da düşünülmüş ve yaygınlaştırılmaları öngörülmüş. Bu da güzel. Peki, bu teknolojileri nasıl edineceksiniz? Okuyalım: "Bilgi teknolojileri sektöründe rekabet gücünün artırılması amacıyla, **doğrudan yabancı yatırımlar** için uygun ortam oluşturulacak ve bu yolla **teknoloji transferi** sağlanacaktır."

Demek işimiz yine "doğrudan yabancı yatırımlara" ve bu yolla yapılacak "teknoloji transferine" kaldı. Tek bir konuyla da sınırlı değil; bakın, "**Sanayi ve Hizmetlerde Yüksek Katma Değerli Üretim Yapısına Geçişin Sağlanması**" için ne öngörülmüş: "Sanayide verimlilik artışını sürdürebilmek için firmalar arası birleşmeler suretiyle ölçek büyütülmesi

desteklenecek ve **teknoloji yoğun bir yapıya geçiş için doğrudan yabancı yatırımlardan yararlanılacaktır.**

OECD bile, “Teknolojide kalıcı bir yetkinlik kazanılmasında, ithâl teknoloji, hiçbir biçimde, sağlam bir bilim temelinin ve yerli inovasyon kapasitesinin yerini tutmaz. Asıl vurgulanması gereken nokta, yaparak ve araştırarak öğrenme yoluyla know-how’ın kendimize mâl edilmesidir.” tavsiyesinde bulunurken, bizim bilim ve teknolojiyi edinip kendimize mâl etmek için 2007-2013 arasında izleyeceğimiz “**ulusal strateji**”, Vizyon 2023’ün çizdiği yol değil de buysa, yolumuz açık olsun, deyip; gelecek hafta, bir de, TBMM’nin 28 Haziran’da onayladığı Plân’ın kendisine bakalım...

CBT. 14 Temmuz 2006